

Transcript podcast 'Radio Debuut'

Aflevering: Gijs Wilbrink

Voice-over: Dit is een podcast van Wintertuin.

Voice-over #2: Welkom bij Radio Debuut. In deze reeks worden kersverse debutanten geïnterviewd over hun debuten en het belang van literatuur. In deze aflevering ga je luisteren naar Selm Merel Wenselaers in gesprek met Gijs Wilbrink.

Selm: Welkom. Mijn naam is Selm Merel Wenselaers en welkom Gijs Wilbrink.

Gijs: Dankjewel.

Selm: Dag Gijs. Nou, we gaan gelijk beginnen met een heel mooie inleiding, dat heet dan wel eens een laudatio. Lof valt jou te beurt uit de mond van Bert Natter.

Bert: Mijn naam is Bert Natter en mij is de prettige taak toebedeeld iets aardigs te zeggen over de in 1984 te Doetinchem geboren schrijver die eind 2022 debuteerde met *De beesten*: Gijs Wilbrink. Deze omvangrijke roman speelt zich af in het achterland van de auteur, de Achterhoek. Je zou het een familie-epos kunnen noemen, waarin meerdere generaties van de beruchte familie Keller optreden, te midden van het prachtig opgeroepen landschap van de mooiste streek van ons land, waar stropers 's nachts de dienst uitmaken en overdag motorcrossers. Ik leerde Gijs kennen enkele maanden voor dit boek verscheen, tijdens een schrijfdag op onze uitgeverij. Er waren meer dan tien collega's aanwezig, maar niemand was zo monomaan aan het werk als Gijs, de enige debutant en ook de enige die bezig was met een roman. Toen iedereen al lang aan de borrel was begonnen, zat Gijs nog achter zijn laptop en zijn gezicht kreeg de kleur van het scherm. Toen hij zich eindelijk in de tuin bij ons groepje literaire de-kantjes-ervan-af-lopers voegde, zag ik in zijn ogen een mengeling van opluchting, van immense opluchting, en doodsangst. Hij zei, met een grafstem: "Ik heb net een boek ingeleverd." Hij pakte een biertje en we dronken met zijn allen op een behouden vaart van zijn eersteling. Maanden later was het boek er daadwerkelijk en ik las het zodra ik het in handen kreeg. Ik vond het een verademing, want in deze roman waren de problemen van jonge mensen die in een ongenoemde grote stad wonen - waarin iedereen meteen Amsterdam herkent - ver weg. Ik bevond me in een andere wereld, beeldend en soeverein opgeroepen, in de *Natureingange* waarmee sommige hoofdstukken openden. "Het leven is ijzel. Zachte winters aan de strang. Aalscholvers over dun bevroren water. Nachtvorst op de kasseien. Uitglijden en blijven liggen. Staren naar een onpartijdige hemel. Het kan zo mooi zijn hier." Het duurde een tijdje voor ik doorhad dat ik een historische roman aan het lezen was. *De beesten* speelt zich bijna dertig jaar geleden af, in de tijd dat de auteur net elf of twaalf was, en de PTT met *Aktion Dezibel* alle telefoonnummers omnummerde. Dat is razend knap, want niets is moeilijker dan een roman schrijven die zich afspeelt in een tijd die anderen zich beter herinneren dan jij. Ik vond deze roman dus, door de gedurfde keuze in tijd en plaats en omgeving en onderwerpen, een verademing ten opzichte van veel andere moderne romans. Maar *De beesten* was ook een openbaring, want hier heeft iemand een debuut geschreven alsof het de zoveelste roman in een indrukwekkend oeuvre is. Ik kan, kortom, niet wachten op het volgende meesterwerk van Gijs Wilbrink. Ten slot stel ik je op uitnodiging van *Radio Debuut* en het Wintertuinfestival nog een vraag, Gijs, je moet met de billen bloot, jongen. Je vertelde me ooit dat je zo'n vijftien jaar geleden de literatuur ontdekte.

Zoals iedere goede schrijver heb je dus ook voorbeelden, schrijvers die je adoreert, romans die je herleest, stijlen waar je jaloers op bent. Wat ik van je wil weten is of je, nu je een boek hebt voltooid, anders leest en of je sommige schrijvers misschien nog meer waardeert dan voorheen. Of juist minder, omdat je denkt: ik heb jou door mannetje, of vrouwtje natuurlijk. Nou, kom, zeg op.

Gijs: (lacht) Fantastisch! Oh, Bert. Uhm. Jeetje. De vraag was of ik nu anders lees, eigenlijk. Of vraagt hij naar mijn... ja. Dat is heel grappig. Ik heb terwijl ik bezig was met *De beesten*, heb ik mezelf een soort tunnel ingelezen, waarbij ik de eerste paar jaar- Ik heb er acht jaar aan gewerkt, en de eerste paar jaar heb ik van alles en nog wat gelezen en inspireerde alles me ook. En toen op een gegeven moment, toen ik bezig was, ver in het verhaal zat, toen vond ik het moeilijker om alles te lezen, toen wilde ik dingen lezen die me, die een beetje mijn arsenaal uitbreiden. Dus die me inspireerden, maar die niet te dicht bij het ding dat ik zelf aan het doen was zaten. Je wil op een gegeven moment ook niks meer gaan jatten. Maar je wil ook niet je tijd verspillen, al klinkt dat zeer oneerbiedig als het gaat over het lezen van literatuur, maar dingen waar je als schrijver terwijl je in een project zit helemaal niks van opsteekt. Dus ik ben steeds nauwer gaan lezen toen, en nu het boek klaar is, denk ik: ah, nu kan ik weer van alles gaan lezen! Met als gevolg dat ik alles oppak en twee hoofdstukken lees en weer naar iets anders snak. Dus ik ben compleet - eigenlijk al vier, vijf maanden, wat heel lang is - ben ik compleet zoekende in wat ik zou moeten lezen. Dus ik ben ook heel erg benieuwd of mensen die dit misschien luisteren, lieve luisteraars, of ze een tip hebben als ze *De beesten* lezen, van hij zou dit eens eventjes moeten doen (lachend) want dit is heel anders. Dus nee, ik ben echt compleet verloren sinds het boek uit is.

Selm: Oh ja. En ben je ook helden kwijt?

Gijs: Uhm... Nee, dat valt gelukkig wel mee. Niet sinds het boek uit is ofzo. Op een gegeven moment ook, wanneer je jezelf dan zo'n gat ingraaft, al lezende, dan maak je zelf al zo'n schifting. Wat wel is gebeurd terwijl ik dit boek schreef is dat ik meer en meer en meer en meer fan werd van Jeroen Brouwers, helaas vorig jaar overleden. Die heeft wel een beetje, wat betreft Nederlandse literatuur, W.F. Hermans van de troon gestoten bij mij als het gaat om mijn persoonlijke favoriet. Ik was jarenlang een Hermansfanaat, ik heb een hele plank ingericht met zo'n beetje zijn hele oeuvre. Maar ook doordat, door mijn stijl of mijn toon in *De beesten*, dat zit dichter tegen Brouwers aan waardoor ik meer die kant op ben gaan lezen. Dat is nu gewoon helemaal mijn guy (lacht), dus in die zin ben ik een beetje een held verloren, al is Hermans nog steeds een hele goede tweede in Nederland, wat mij betreft.

Selm: Vreselijk. Qua plattelandsverhalen, waar haal je daar inspiratie, of wie zijn daar je voorbeelden?

Gijs: Dat is toch... nou, dat was aanvankelijk veelal Amerikaans. Ik ben begonnen met een genre dat *country noir* heet, wat heel erg dicht tegen de *southern gothic* aanzit, wat bekender is en een langere traditie heeft. *Country noir* is nog net iets spannender, denk ik. En dan moet je denken aan schrijvers als Donald Ray Pollock, die het geweldige *The Devil All the Time* heeft geschreven, een jaar of tien geleden. Dat was voor mij echt wel een soort gateway in dit genre. En toen besloot ik ook wel dat ik in Nederland, en in het plattelandsgebied waar ik zelf vandaan kom, die sfeer daarnaartoe wilde halen. Dus dat soort schrijvers, toen via die schrijvers ontdekte ik William Faulkner, inmiddels is dat zo'n

beetje honderd jaar geleden, en dat is wel mijn hoofdvoorbeeld geworden toen. Aanvankelijk vanwege die plattelandssfeer: hij situeert alles in Mississippi, in een fictieve gemeente, een fictieve county. Maar zijn stijl is uiteindelijk bij mij vooral de grote inspirator gebleven. Hij kan heel ver gaan in de stem van een personage laten klinken. Een personage kan helemaal de weg kwijt zijn, kan helemaal zinnen lang dralen en terzijdes erbij pakken enzo, bijna op het onleesbare af. Maar het moet omdat het personage zich nou eenmaal zo voelt, en dat is een hele belangrijke les. Van Faulkner, maar ook van Brouwer, zeker met zijn laatste boek *Cliënt E. Busken* gaat dat ook zo, dat wijkt helemaal af. Dat doe ik in *De beesten* af en toe ook, misschien wat mij betreft nog net iets te voorzichtig, ik zou wat dat betreft ook wel eens helemaal los willen gaan.

Selm: Oh ja?

Gijs: Ja. Maar dat... Sorry?

Selm: Van waar die voorzichtigheid?

Gijs: Nou, dat weet ik niet-

Selm: Vanwaar die realisatie achteraf?

Gijs: Uhm. Een beetje, ja, ook omdat ik het toch een beetje toegankelijk wilde houden. Het is een beetje een Faulkner-light geworden, ofzo (lacht) als debuut. En dat ik af en toe ook met heel lange zinnen van meer dan een pagina zat, dat ik was van: oeh, ga ik de mensen hier niet kwijtraken. En als ik dan af ten toe spiek op Goodreads wat mensen ervan vinden, zeggen ze: leest lekker weg! Dan denk ik: alright, volgende boek (lacht) challenge accepted. Nee, dus dat kan wel weer los. Wat Nederland betreft heb ik ook nog wel wat meer plattelandsvoorbeelden. Nanne Tepper, die heeft in de jaren negentig *De eeuwige jachtvelden* geschreven, dat speelt zich af in Oost-Groningen. Dat is ook wel echt een heel belangrijk boek voor me geweest als het gaat om hoe je nou toch wel een beetje een beklemmende sfeer in Nederland neerzet.

Selm: Ja. Nou, op je website prijs je je boek heel beperkt aan. Je zegt gewoon: dit is mijn boek en dit zijn de steekwoorden die je- die geef je dan prijs. Je zit nu aan de zesde druk denk ik, anders zou ik zeggen: nou, let even op die site, doe je promopraatje, doe je pitch even iets beter. Maar goed, steekwoorden. Het eerste steekwoord is inderdaad de arena, 'Oost-Nederland'. Waar bevinden we ons?

Gijs: Dat is meteen een hele goeie. Als we de achterflap mogen geloven, bevinden we ons in de Achterhoek, waar ik zelf vandaan kom. Dat is het zuidelijkste gedeelte van wat we het Nedersaksisch gebied noemen en het Nedersaksisch gebied is weer het hele gebied dat zich ten oosten van de IJssel afspeelt. Dat begint onderin bij de Achterhoek, ga je naar boven naar Twente en naar Salland, naar Drenthe en naar Oost-Groningen eigenlijk. En ik kom dus uit dat specifieke deel, maar wat mij betreft- ik noem het woord Achterhoek in het boek zelf nooit, ik zeg alleen we gaan de IJssel over, dus wat mij betreft kan het zich net zo goed in Drenthe of noordelijker afspelen. Ik hoor van de andere kant ook weer mensen uit Zeeuws-Vlaanderen of zelfs Noord-Holland die zeggen dat ze zich hier wel in herkennen, dus in principe is het eigenlijk gewoon een non-descript gebied, buiten de Randstad.

Selm: Een onland, noem je het ook ergens.

Gijs: Een onland. Ja, dat is dan wel weer een vrij letterlijke hint naar mijn geboortestreek. Je hebt daar een bosje dat heet het Onland, met een restaurantje erbij dat Het Onland heet. En dat vond ik altijd een hele, ja, fascinerende en ook wel nare naam. “We gaan even naar het Onland”, nou, jippie! (lacht). En daar gaan we dan een appeltaartje eten. Dat bosje heeft ook een hele nare geschiedenis; daar is in de jaren zeventig een meisje verkracht en vermoord. En dat is een woord in die regio dat mij niet loslaat. Het betekent ook ‘moerasland, waar niets kan groeien’, en dat vond ik een hele mooie metafoor eigenlijk voor die hele familie Keller, die kunnen ook niet groeien, die kunnen hun grond niet ontgroeien. En daarom was *Onland* ook heel lang de werktitel van *De beesten*, totdat er een paar jaar geleden een geweldige podcast van de NPO verscheen met dezelfde titel en die ging eigenlijk over die letterlijke geschiedenis van dat meisje in de jaren zeventig, honderd keer meer recht wat mij betreft om dit als titel te gebruiken, dus toen ben ik uitgeweken naar *De beesten*.

Selm: Je noemt het ook ondankbare grond.

Gijs: Ja, dat is ook zo’n... ook zo’n term om, ja, moeilijk te cultiveren landbouwgrond in die Achterhoek te typeren. Dat heeft dan weer met het stuifzand te maken. Je had daar vroeger er trokken een hoop boeren naartoe, maar die hadden dat moeras of stuifzand om uit te kiezen en het was allemaal moeilijk, en maar zwoegen. En op de een of andere manier bleven ze toch, omdat ze verder ook nergens echt welkom waren. Dus het is, ja, ook die ondankbare grond is ook weer iets waar je moeilijk iets op kunt bouwen.

Selm: Ja. En een landschap vormt zijn mensen. Welke mensen bewonen het onland waar je over schrijft?

Gijs: Uhm... Dat zijn zwijgzame, hardwerkende mensen. Beetje tegen de bierkaai. En mensen die je denk ik op het eerste gezicht onwelkom kunnen laten voelen, maar die als het erop aankomt toch wel voor je door het vuur gaan. Dat zien we wel bij die- hoe deze familie Keller uit mijn boek zich verhoudt tot de hele dorpsgemeenschap. Ze zijn een beetje de buitenbeentjes, en dat werkt van twee kanten. Het zijn echt ook wel een stelletje rotzakken bij elkaar, af en toe. Aan de andere kant doet die status quo van die dorpsgemeenschap ook echt niet zijn best om buitenbeentjes zich welkom te laten voelen. Totdat er een van de Kellers, Tom Keller, vermist raakt, en dan is het toch wel weer het hele dorp dat uittrekt om hem te gaan zoeken ook. Dus dat is enorm dubbel, eigenlijk.

Selm: Ja, het is een familie-epos, een Heimat-roman, gebouwd rond die familie Keller. We volgen ze om en nabij de vijftig jaar, dus vanaf de jaren vijftig tot in 1996.

Gijs: Ja.

Selm: Een volgend steekwoord dat je gebruikt: ‘religie’. Wat is het belang van religie voor je boek?

Gijs: Religie is iets... Toen ik ging schrijven over mijn geboortestreek, kon ik daar niet omheen. Zeker in die Achterhoek, daar zit je midden op de grens van protestant Nederland en katholiek Nederland. Heel veel mensen denken dan aan de Brabantse rivieren, als het gaat om een grens tussen protestantisme enatholicisme, maar eigenlijk gaat die grens iets verder door, midden door die Achterhoek heen. En wat je ziet is rondom die grens, dus dat ze in dat dorp extra fanatiek zijn. Ik kom zelf uit het dorpje Ulft, dat is een zeer katholiek dorp van oudsher, daar wordt ook heel hard carnaval en kermis gevierd enzo. Het dorpje verderop zit daar een beetje schuw en met argusogen naar te kijken en die zijn soberder, die zijn protestant. En zo heb je dat rond zo'n grensstreek, en ik denk dat voor heel veel dingen in het leven als het gaat over grenzen, is dat extra fanatiek. En naast die pure dorpen, zeg maar, heb je dan ook een dorp als Gendringen, dat ligt weer naast Ulft, waarin beide geloofsgemeenschappen naast elkaar bestaan. Daar heb je letterlijk een kerkplein, daar is het kerkplein in het boek naar gesitueerd, waar twee kerken letterlijk tegenover elkaar staan. In Gendringen is dat de Sint-Martinus en de Sint-Maarten; de ene is echt qua prestige enzo de heilige Sint-Martinus en de Sint-Maarten, zeg maar, dus dat zegt wel wat.

Selm: Je hebt inleiding en laudatio, zeg maar.

Gijs: Een laudatio, ja, het is wel een beetje dat. Maar vernoemd naar dezelfde heilige en een andere interpretatie, dus dat is ook wel heel mooi. Maar daar, zeker in de jaren vijftig nog, leefden die gemeenschappen ook compleet langs elkaar heen. Die gingen niet met elkaar om, en als je dan als katholieke jongen bijvoorbeeld met een protestants meisje ging van een dorp verderop, dit is mijn oudoom overkomen, dan zei de pastoor tegen je ouders van: misschien moet hij maar niet meer thuiskomen. En dan zeiden je ouders: nou, misschien is dat dan maar zo. Dus het is ook wel weer, zeker in die tijd, bikkelhard, en dat is iets wat we nu helemaal niet meer kennen natuurlijk. Nou ja, dit soort verhalen spelen al mijn hele leven, die hoor ik van ooms en tantes en oudooms en oudtantes. En toen ik begon en had besloten: ik wil een bepaalde sfeer naar dit territorium toe trekken, dan zijn dit ook de thema's waar ik veel over weet, veel van heb gehoord en iets moois mee kan maken, denk ik.

Selm: Ja. De familie Keller is wel echt van God los.

Gijs: Ja. Behalve oma Netta. De matriarch die ja (lacht), die.. ik denk ook een beetje omdat ze al voorziet hoe die familie vervloekt is en hoe het alleen nog maar slechter kan gaan, die grijpt zich juist helemaal vast aan God, die is netjes elke zondag in de kerk. Wel op haar eigen bankje, want er wil niemand naast haar zitten. Ze gaat ook eigenlijk nooit naar voren voor de communie enzo, dus wel op haar eigen manier. Maar die probeert zich op een manier te verzoenen met God, tevergeefs. En wanneer ze dan sterft gaat het alleen maar van kwaad tot erger.

Selm: En ze heeft drie zonen. Een is de duivel himself, en de ander is een soort messias.

Gijs: Ja, ja, en dan bedoel je dus... Charles is dan de duivel himself, dan heb je Johan die zit er een beetje tussenin, en dan heb je Frank Keller, de vader van Tom, die is deugdzaam en netjes, die gaat elke dag netjes naar de ijzergieterij, die doet twee- die probeert het ook nog wel legaal te doen allemaal. Maar inderdaad, zijn zoon Tom is, die heeft een soort messias-functie voor dat hele dorp. Het is niet erg dat je dacht dat Tom een zoon was van

Netta, die vraag krijg ik heel vaak (lacht). Er zit gelukkig een klein stamboompje achterin. (lacht)

Selm: Precies, daar heb ik nog naar gekeken, je hebt helemaal gelijk natuurlijk. Het is de zoon van. En hij is inderdaad een soort messias-figuur, hij wordt op een bepaald moment op handen gedragen en lijkt eigenlijk de familietraditie of de vloek die over deze familie hangt te doorbreken.

Gijs: Ja. Ja, hij heeft op een gegeven moment de wind mee. En wat je ziet is dat zo'n hele dorpsgemeenschap, als het gaat om zo'n gezin van buitenbeentjes, daar kijken ze met afschuw naar, maar ook met heel veel fascinatie. Dus wanneer zo'n buitenbeentje dan talent blijkt te hebben, voor de motorcross in dit geval en Europa ingaat en Amerika, dan leeft het hele dorp ook wel meer mee; die kijken elke wedstrijd op tv, of die gaan ernaartoe, en die leven heel erg mee. Totdat hij een ongeluk krijgt en weer aan huis gekluisterd wordt, dan laten ze hem ook keihard vallen. Tom Keller komt heel veel voor in dit boek, hij komt alleen heel weinig - eigenlijk niet, tot aan het eind - aan het woord. Dus hij is aan de ene kant een hoofdpersoon, aan de andere kant is hij een soort mythe waar dit verhaal een beetje omheen draait. En zelf zegt-ie aan het eind van het boek daarover dat hij een weersomstandigheid is. Dus als de zon schijnt bij Tom, dan schijnt de zon in het hele dorp. En het lot van dat hele dorp is eigenlijk afhankelijk van deze zwijgzame messias.

Selm: Ja. En het weer is eigenlijk een constante in het boek. Zoals eigenlijk elke grote roman gaat het over de tijd en het weer in dit boek. Een ander steekwoord dat ik van je website heb geplukt ter promotie van het boek is 'kunst'. Je hoofdpersonage, of degene, ik bedoel, door wiens ogen we in het verhaal getrokken worden, is Isa. En zij studeert kunstgeschiedenis in Utrecht.

Gijs: Ja. Zij is de dochter van Tom en is eigenlijk de tweede verhaallijn en in de jaren negentig volgen we haar. Zij heeft ook een talent, kan ook uitbreken en gaat kunstgeschiedenis studeren in Utrecht. Raakt daar heel snel afgeleid door blowen en punk en krakers en noem maar op. Maar ze studeert kunstgeschiedenis en dat heb ik - in een eerdere versie van het boek zat ze aan het conservatorium. Ik zocht naar een - zoals je met heel veel boeken doet, denk ik - naar een contrast. En ik wist: oké, ze houdt van punkmuziek, dan is een soort klassieke componistachtige opleiding een mooi contrast. Maar toch kon ik daar niks mee vinden dat met haar achtergrond te maken heeft. En toen was ik met mijn gezin in het Kröller-Müller Museum op de Veluwe en daar hangt een hele mooie kleine collectie van Van Gogh, en dan eigenlijk vooral heel veel van zijn Brabantse periode, zijn beginperiode waarin hij heel veel boerenportretten schilderde. Hele grauwe, aardappelgezichten- letterlijk ook, *De Aardappeleters* hangt daar ook, maar verder ook allemaal van die grauwe gezichten en ik vond dat deels heel herkenbaar van oude foto's van mijn streek. En toen dacht ik meteen: ja, dit is een perfecte manier voor Isa om te reflecteren op waar ze vandaan komt. Dus dit vindt zij herkenbaar, hier kan ze- dit is een mooi vehikel om haar ook na te laten denken over haar geboortegrond en een mooie manier om misschien ook schoonheid te vinden in haar achtergrond. Dus toen was in een keer kunstgeschiedenis de oplossing. Daar moest ik vervolgens heel veel over gaan onderzoeken. (lacht)

Selm: Waardoor je nu ook een soort kunstexpert bent, of kunsthistoricus?

Gijs: Kunsthistoricus, ja, absoluut, ja. Ja, alleen als het om Van Gogh gaat. (lacht)

Selm: Ja, het is heel mooi. Je gebruikt natuurlijk het verhaal van Van Gogh, of het levensverhaal van Van Gogh, die ook wegging van zijn geboortegrond. Daar zit natuurlijk ook een mooie parallel in, ja. En het schilderij dat-ie in Antwerpen gemaakt heeft, of de etude eigenlijk...

Gijs: Ja, ja. *Een kop van een skelet met een brandende sigaret* heet het geloof ik. Ja, dat kwam allemaal daarna. Ik had besloten: oké, die boerenportretten en Van Gogh, daar zit wat in en toen ging ik inderdaad flink in Van Gogh duiken en dat bleek eigenlijk perfect bij Isa te passen. Hij heeft gewoon een van zijn eerste schilderijen als een soort studentikoze grap daar in Antwerpen gemaakt en het is gewoon punk, punk as fuck is het gewoon, het is een skelet met een sigaret tussen de tanden. En ja, ik kan me voorstellen, ieder rebels achttienjarige meisje heeft dit volgens mij op haar studentenkamer hangen, (lachend) Isa in ieder geval wel. Dus dat was perfect. En zo bleken heel veel dingen, ook dingen die hij in brieven heeft geschreven over vergelijkbare dingen tussen wat hij probeert met kunst en wat hij in muziek weer vindt, dat bleek allemaal heel mooi aan te sluiten, dus dat was erg dankbaar om daarin te duiken.

Selm: Ja, nou, het volgende steekwoord: 'punk', muziek. Je bent zelf ook muzikant.

Gijs: Ja, zeker. Heel veel in punkbands gespeeld, ook af en toe nog eens uitgevlogen naar Amerika, en rootsrock en andere dingen. Maar mijn eerste muzikale liefde was punk. Op de middelbare school, met skateboarden en Greenday, daar begon het allemaal mee, zeg maar. Poppunk en later steeds harder en steeds geëngageerder en politieker. Tot aan het punt dat ik ging studeren en elk weekend wel in een gaar kraakpand of een andersoortig hol naar herrie zat te luisteren. Dat was de soundtrack van mijn puberteit en mijn adolescentie. En, nou ja, omdat ik met die bands op dat soort plekken ben geweest, ook wel eens in busjes in Europa waar je op hele rare plekken terecht komt, dacht ik: dit is ook wel een uniek decor om een verhaal te situeren. Dat was wel even puzzelen van: oké, hoe ga ik dat nou matchen met de Achterhoek, maar na vier jaar Isa bleek dat allemaal ook wel op zijn plek te vallen.

Selm: En hoe verhoudt de muzikant zich tot de schrijver?

Gijs: Bij mij? Nou, op dit moment heeft de schrijver flink de overhand. Ik heb al- ik speel nog steeds in een band, Zero Zero Zero, dat is hartstikke leuk. Daar hebben we ook voor de pandemie ook echt wel heel veel mee gespeeld, maar sinds de pandemie is het echt even moeilijk, nog steeds. Toen ging de oefenruimte dicht, toen gingen we één keer in de drie maanden oefenen, een keer in het half jaar repeteren enzo, en dat is nog steeds eigenlijk een beetje dat niveau. Dus we bestaan nog, ik had een boek te schrijven, maar hopelijk gaat het weer wat frequenter.

Selm: Mis je het?

Gijs: Ja. Ja, er is eigenlijk niks mooier dan gewoon herrie maken met een paar gasten in een muf hok, dat is gewoon hartstikke mooi.

Selm: Ja. Over herrie gesproken, het volgende steekwoord: 'motorcross'.

Gijs: (lacht) Ja. Ik had... in 2014 besloten om dit decor te kiezen. En ergens in die tijd, ik zat nog op Facebook in die tijd en ik zag daar een kaartje van Nederland, een heel flauw kaartje, waarop stond hoe Nederland wordt gezien vanuit Amsterdam, zogenaamd. En dat was in het Engels en bij alles onder de rivieren stond 'carnaval' heel groot en bij alles ten oosten van die IJssel stond 'farmers', van bovenaan 'farmers, farmers, farmers'. En onderin, in dat stukje Achterhoek: 'farmers and motorcross'. En toen dacht ik: oh, dit is hoe we gezien worden, dan kun je het krijgen ook, dacht ik eigenlijk (lacht). Want ik vind het heel leuk om het stereotiep te spelen. Ik denk dat het nooit werkt als je begint te zeggen: ja, dit is een stereotiep, dat is een stereotiep, het is echt niet zo, het zit heel anders. Volgens mij moet je mensen heel erg als een soort Trojaans paard naar binnen trekken met zo'n stereotiep om ze geïnteresseerd te krijgen, en dan de boel pas op zijn kant te zetten, dat is een beetje wat ik met dit boek heb geprobeerd. En dus de motorcross heb ik daarvoor gekozen. Iets waar ik zelf als eigenwijze punker in mijn tienerjaren helemaal niks van moest weten, waar wel heel veel andere mensen uit de regio mee bezig waren. Maar dat is echt iets van eigenlijk toen ik toen besloot dat motorcross een onderdeel van dit boek moest zijn, pas ingedoken en nu best wel verliefd op geworden ben.

Selm: Oh ja?

Gijs: Ja, ik ga de afgelopen twee jaar- nou, in de pandemie dan niet, maar ik ga graag en regelmatig naar wedstrijden toe. Laatst in Frankrijk naar een wedstrijd geweest, zelfs. Dus ja, ik ben een motorcrossfanaat geworden.

Selm: Wauw, je bent een kunsthistoricus geworden, je bent een motorcrossfanaat geworden...

Gijs: (lacht)

Selm: Je bent vader geworden.

Gijs: Ja, ja.

Selm: In die tijd dat je aan het boek werkte.

Gijs: Ja, behoorlijke veranderingen. Mooi dat schrijven. (lacht)

Selm: (lacht) Zou je een stuk willen voorlezen? Ik weet dat je een stuk over de motorcross klaar hebt liggen, lijkt me heel gepast.

Gijs: Ja, lijkt me helemaal goed. Uhm. Ja, dit is een stukje over de... eigenlijk vlak daarvoor. We volgen Tom Keller, in het eerste hoofdstuk gaat-ie stropen met zijn ooms, dan schiet hij een konijn en hij wordt opgedragen om dat konijn te verkopen in het dorp. En op een of andere manier weet hij dat konijn te verruilen voor een brommer. Dat is het begin van zijn racecarrière eigenlijk. Maar in plaats van dat hij die brommer laat zien aan zijn ooms - hij is heel bang dat ze hem van hem afnemen en verkopen - verstoppt hij hem in het bos en gaat

hij 's ochtends stiekem, wanneer zij nog slapen, gaat hij stiekem crossen in het bos, totdat hij betrapt wordt, en dat is het volgende fragment:

...En zo schijnt het dat Tom op een voorjaarsochtend met diezelfde vrijmoedige onvoorzichtigheid over de bospaden scheurde, jakkerde, slakkerde, langs monumentale rode beuken die aan de vooravond van hun driehonderdste bloeiperiode stonden, langs langzaam stromende beken met het gebulder van boomkijkers en nesten vol jonge spechten, bladoksels zwanger van knikkergal, pinksterbloemen, paarse kattenstaart en gele wederik, met scherpe bochten van hoofdpad naar zijpad en weer terug naar het hoofdpad, zo opgaand in zijn gestuiter over de harde eikenwortels dat hij pas bij het geluid van de derde claxon in de gaten kreeg dat de Volvo van zijn ooms vlak achter hem reed.

Charles stapte als eerste uit, met de grimas van iemand die een waardeloze klootnacht had doorgemaakt. Hij smeed het portier dicht, een klont modder gleed vanaf het raam naar beneden. Johan volgde.

hoe kom je aan dat ding? vroeg Johan.

Tom stapte van zijn Mobylette, kneep zijn handen in de handvatten van het stuur, aderen gezwollen. De motor liep nog. Hij staarde naar de Volvo als een konijn in de koplampen, hij zag de kelder alweer voor zich, de slakken.

nou zet uit dan beet Charles hem toe.

Tom draaide de sleutel om, het geluid van de brommer stierf weg. Het linkervoorwiel van de Volvo was vervangen met een reservewiel. Dat had ze in het donker minstens een uur gekost – en hun humeur. Johan liet zich op de motorkap zakken, de veren kraakten. Charles liep naar de brommer. Trapte tegen de banden.

wat denk je johan? vijftig gulden? zeventig als tom 'm effe extra goed oppoetst?

zeventig moet makkelijk lukken, zeker voor zo'n kaptein. ding is kats in orde. Johan graaide een baal shag uit de zak van zijn overall en plukte er wat moksel uit. maar de vraag is waar tommyboy dan op moet rijden.

De ochtendzon wierp lange boomschaduwen op de grove bosgrond. Charles grinnikte. *dit snotjong rijdt voorlopig helemaal nergens op.*

heb je hem gezien net, op de bult? dat snot— Johan likte zijn sigaret dicht. dat jong heeft er meer talent voor dan jij.

Charles' gezicht vertrok. Hij greep het midden van het stuur beet en gaf er een ruk aan. *loslaten siste hij Tom toe. Tom kneep harder in de handvatten.*

loslaten of ik trap je de kop in.

sjarrel— Johan stond op en liep om de auto, opende de kofferbak.

tom ik trap je de kop in en ik steek je de klootbrommer nog in de fik ook.

sjarre!

Charles hief zijn vrije arm boven zijn hoofd en maakte zich klaar om Tom een ram te geven. Zijn vuist een moker, bijna net zo groot als het hoofd van de jongen. Maar toen schrokken ze op, Charles en Tom, beiden schrokken ze zich het leplazerus van de knal die door het bos galmde alsof het hun eigen oren waren die uit elkaar spatten.

god— Charles' geschreeuw galmde door het bos. ben je goddomme helemaal gek in de kop?

Johan grinnikte, de dampende loop van de Lee-Enfield naar de lucht gericht. Hij loste een tweede schot. *zo zei hij tevreden, is 't nou klaar?*

En daarmee was het bezegeld: Tom had talent, zijn oom Johan zou dat talent de komende jaren cultiveren, en zijn andere oom Charles zou met de dag zieker worden van jaloezie.

Selm: Dankjewel. Dankjewel, Gijs. Heel leuk om je te horen!

Johan: (lacht)

Selm: Ja, absoluut! Het doet me denken aan Dimitri Verhulst en wat ik bij hem heb vanaf het moment dat ik een luisterboek heb gehoord of hem ergens heb horen spreken, sinds dat moment lees ik zelf ook met die cadans, indachtig met die stem. Dat heb ik bij jou ook.

Gijs: Wat leuk.

Selm: Ja. Er is een luisterboek.

Gijs: Ja.

Selm: En dat is ingesproken door drie mensen.

Gijs: Door drie mensen, ja. Ja, het boek heeft drie perspectieven, of eigenlijk... negenennegentig procent van het boek heeft twee perspectieven en helemaal op het laatst komt Tom er nog eventjes- krijgt-ie een stem. Dat mocht ik doen. Maar de andere twee perspectieven, die van Isa en het verhaal over Tom, die worden verteld door twee vrouwen, eigenlijk, of eigenlijk, de eerste is, we volgen Isa van heel dichtbij, dus daar is een meisjesstem heel toepasselijk. Die is ingesproken door Arja-Maria, mijn echtgenote. En dat was heel leuk. En de andere stem, over Tom, die wordt verteld door een roddelaarster uit het dorp, tante Annie zullen we die noemen, en die is ingesproken door Inge Ipenburg, bij mensen misschien bekend als Martine Hafkamp uit *Goede Tijden, Slechte Tijden* vroeger. Dat was wel goals, dat zij dit wilde doen. (lacht)

Selm: Heb je haar aangedragen, heb je haar gevraagd?

Gijs: Ja, de uitgeverij heeft dat geregeld.

Selm: Ze beheersen ook de streektaal.

Gijs: Ja, jazeker. Redelijk, ja. Martine komt- of Martine, zeg ik (lacht), *Inge* komt uit Deventer, tegen Salland en dat is net een andere streektaal, maar het accent dat snapt ze wel. En Arja, mijn vrouw, die is ook in de Achterhoek geboren. Wel met een hele andere omgeving, ook weer, in de zin dat ze uit een migrantengezin komt. Ik kom echt uit een grootmijn moeder komt uit een heel groot gezin, ik dan weer iets kleiner, maar ik heb een grote familie met allemaal Achterhoekers, dus dat dialect was de hele tijd om mij heen in mijn jeugd. Bij Arja was dat eigenlijk helemaal niet zo, dus ik heb haar erg mogen coachen in de studio als het echt om *die hard* dialect gaat, dat was enorm leuk. Maar nee, ik ben blij met hoe ze dit heeft gedaan.

Selm: Ben op jij op jouw beurt ook gecoacht? Je gebruikt twee vrouwelijke stemmen, of het verhaal wordt verteld vanuit het perspectief van twee vrouwen, is het als het man- en in die acht jaar, dat moet ook gezegd worden, in die acht jaar dat je al aan het schrijven bent geweest, is daar maatschappelijk best wel discussie over ontstaan, over wie wat wanneer mag zeggen.

Gijs: Ja; ja, ja absoluut.

Selm: Is dat voor jou.. je hebt natuurlijk- je maakt een verwijzing naar Rebecca Solnit, dus ik vermoed dat je daar zeer bewust en heel gevoelig voor bent geweest?

Gijs: Ja, nou ja, zeker, en ook al voor die acht jaar... Wat het leuke is aan al die tijd in kraakpanden enzo doorbrengen is dat er toen, op die podia al vijftien jaar, twintig jaar dingen werden besproken op de kleinste punkholletjes die nu talkshowmateriaal zijn, zeg maar. Dus die onderwerpen zijn me niet vreemd. Wat ik... waar ik bang voor was toen ik dit decor koos - de donkere bossen, het stropen, de motorcross - dan loop je natuurlijk enorm risico dat het een heel masculien boek wordt, en dat wilde ik helemaal niet. Dat was niet waar ik op uit was. Dus toen kwam ik er vrij snel op van, nou ik wil een heldin. Ik hou heel erg van heldinnen in de literatuur, daar hebben we in Nederland gelukkig ook al wel een goeie traditie in. Dus ik had vrij snel besloten, ja, ik wil een feministische heldin, eigenlijk. En daar kwam Isa Keller uit voort. En ik wilde dat heel graag goed doen, natuurlijk, zeker als man. En... Hoe ik dat heb aangepakt... als het gaat om Isa's ervaringen in die punkscene, dat is toch heel vaak hoe ik me heb ingebeeld hoe ik het zelf zou ervaren, en sommige dingen zijn ook mijn eigen anekdotes. Dus om er aanvankelijk, in de eerste versie, eigenlijk zo weinig mogelijk verschil in te maken, omdat volgens mij de verschillen tussen man en vrouw in veel gevallen heel erg overdreven worden. Met natuurlijk een belangrijk verschil dat vrouwen veel meer te maken hebben met seksueel overschrijdend gedrag, seksueel geweld, en dat was een onderwerp dat ik niet wilde negeren en ook een belangrijk thema in *De beesten* is geworden en waar ik ook wel gewoon veel meelezeressen bij heb gehad. Een goeie vriendin van mij die zat ook echt in die scene, nog een paar jaar eerder dan ik, dus echt in die jaren negentig in die scene, dus die heeft het hele boek meegelezen. Ze schrijft ook veel, dus dat was op meerdere fronten gewoon een hele fijne meelezer. En mijn eigen vrouw, Arja, heeft dus meegelezen. En nog een vriendin. Dus ik wilde dat gewoon heel graag goed doen. En gelukkig bleek eigenlijk al snel- in het begin was ik daar heel nerveus over, maar toen ik die

eerste paar scènes - het is ook die eerste scène al waarin we Isa leren kennen in dat kraakpand en ze meteen te maken krijgt met een hele vervelende kerel - kreeg ik er gelukkig ook al meteen goeie, goeie reacties op, dat ze het herkenbaar vonden en logisch en geloofwaardig. En dat gaf me wel het zelfvertrouwen om gewoon op die voet verder te gaan, ja.

Selm: Ja. Elementen van jou zijn ongetwijfeld verspreid over verschillende personages? Dus ook de figuur van Dex, een muzikant, daar moet ik dan onwillekeurig aan denken.

Gijs: Leuk! Je bent de eerste die dat zegt en ik denk dat ik- van alle personages, dat Dex het meest op mij lijkt. Lekker stoer doen op het podium, maar tegelijkertijd ook heel confrontatiemijdend zijn (lacht). Dus wanneer het erop aankomt- op een gegeven moment gaan ze varkens bevrijden uit een varkenswagen, nou dan staat Dex echt een beetje schuchter aan de zijkant te kijken. Op meerdere confrontaties is hij toch niet helemaal de held die hij op het podium is, wanneer er echte adrenaline bij komt, zeg maar. Dat is wel.. zo ben ik ook wel, ja.

Selm: Je plaatst het boek in de jaren negentig, of een belangrijk deel van de actie vindt plaats in de jaren negentig en roept bij mij ook heel veel nostalgie op naar de- nou, wat is het, naar de fopspenen en de...

Gijs: (lacht)

Selm: ...de muziek en de tv-programma's. Ben je zelf een nostalgicus, als het gaat over de jaren negentig?

Gijs: Ja, enorm. Ja. Dat... ja, dat was gewoon de tijd- ik was in de jaren negentig tussen zes en zestien jaar oud en dat was... Ik keek enorm veel tv, ik keek heel veel MTV in die tijd. En ja, dat is gewoon mijn culturele referentiekader, zeg maar. Je had in de jaren negentig heel vaak een reclame op tv over een cheeser (lacht), dat was een pitabroodje met kaas en jam, maar dat was eigenlijk geen merk, het was een reclame voor een recept, dat was een hele mysterieuze reclame met een hele coole jongen. Die begon dan ook met: "Hey, that's me, man, pitabroodje" enzo en ik wilde gewoon hem zijn en die cheeser-reclame.. Cheesers zijn ten eerste echt heel erg lekker, pitabroodjes met kaas en jam, ik ben ook volgens mij de enige die ze nog steeds maakt. Maar ja, ik wilde in het boek ook een soort revival van de cheeser veroorzaken, dus Isa loop ook gewoon aan de lopende band die dingen te eten. (lacht)

Selm: Krijgt je kind een cheeser te eten?

Gijs: Ja, ja, het is ook zijn favoriete snack, ja.

Selm: Echt? (lacht)

Gijs: Ja (lacht) Ja, hij kent ook de reclame (lachend), hij staat nog op YouTube.

Selm: Het boek wordt lovend ontvangen, dat is wel duidelijk. Je zit ondertussen op de - klopt het nog - zesde druk, zevende druk?

Gijs: Negende.

Selm: Oh, kijk eens! Nou, dan heb ik een oud exemplaar. De negende, dat is heel mooi.

Gijs: Ja.

Selm: En een paar geleden won je een prijs uit de Achterhoek, je boek is gehuldigd als beste boek van Achterhoek en Liemers. Wat doet dat met je?

Gijs: Ja, vond ik heel leuk. En ik was ook wel ontroerd. Ik ben... ik vond het heel spannend om over die geboortegrond van mij te schrijven, omdat ik toch met heel veel dingen die ik doe en probeer heel erg bang ben om verkeerd begrepen te worden. En dat vind ik een vreselijk gevoel altijd, verkeerd begrepen worden. En ik dacht dat toen dit boek uitkwam ook, dacht ik: oh, nu gaan mensen het krijgen, nu gaan ze zeggen dat ik... dat ik toch een stereotiep neerzet, of dat ik- dat die regio er niet goed van afkomt. Maar dat boek wordt juist in die regio heel erg omarmd en dat doet me toch wel heel veel. Zo'n prijs is daar toch weer mooi het bewijsstuk van.

Selm: Hoor je inderdaad ook andere reacties? Is je angst ook ingelost?

Gijs: Nee, nee, ik hoor dat heel weinig. Of mensen houden het voor zich, maar nee, het wordt echt omarmd. En ik hoor wel heel vaak de vraag van buiten de Achterhoek eigenlijk van, deze vraag eigenlijk, van hoe reageren ze er daar op. En dan voegen mensen er heel vaak aan toe: want de Achterhoek komt er niet zo goed vanaf, in je boek. En dat vind ik, dat vind ik niet helemaal kloppen. Die niet-bestaande familie Keller, die komt er niet goed vanaf, en zelfs die zijn volgens mij nog redelijk rond af en toe, als ik dat mag zeggen. Maar dat landschap waardoor ze zich begeven en die dorpsgemeenschap, die politieagent en al die personages, die zijn volgens mij best wel natuurgetrouw en die komen er volgens mij helemaal niet zo slecht vanaf. En toch op de een of andere manier zijn er lezers die die familie Keller gelijk trekken aan de Achterhoek, en daar zit toch wel een denkfout, wat mij betreft.

Selm: Je heft wat mij betreft ook een aantal valse tegenstellingen op, onder andere die tussen de Achterhoek en de Randstad, of het westen. Of ook gendergewijs denk ik, tussen mannen en vrouwen. Ja, hoe zet je dat precies in, die tegenstellingen? Want je had het eerder al over die grenzen hè, die de uitersten vaak uitvergrooten, als het over religie ging.

Gijs: Die tegenstellingen zijn wat je zegt, die zijn volgens mij in heel veel gevallen hartstikke vals. We hebben nu weer een enorm stad versus platteland... probleem bijna, in Nederland sinds de boerenopstand. En wat me opvalt is dat, ook bij mijn progressieve, activistische vrienden in Utrecht, alle nuance in een keer wegvalt, over en weer. Ik zie twee partijen heel erg over en weer schreeuwen, naar elkaar wijzen, terwijl ze volgens mij heel veel gemeenschappelijke vijanden hebben als lobbyisten, de KLM (lachen), grote grote bedrijven die het hier voor het zeggen hebben, om een paar doodoeners te noemen misschien. Maar ja, volgens mij, ik had het heel logisch gevonden ergens- er was laatst ergens een protest van Extinction Rebellion op Schiphol tegen privévliegtuigen. Het was superlogisch geweest als de boeren daarbij stonden, want daar zitten een hele grote vervuilers, zeg maar. De

boeren worden nu neergezet als de grootvervuiler, nou dat zijn mensen die daar meer verstand van hebben dan ik, maar er zijn daarnaast een paar hele grote vervuilers die heel erg buiten schot blijven. En wanneer Extinction Rebellion daar dan zijn pijlen op richt, dan is toch de rest van het land die daar een beetje om gaat zitten lachen, Volgens mij hebben we heel veel om samen tegen te strijden, wat dit betreft. En zijn we er heel erg bij gebaat om daar ook elkaar in op te zoeken.

Selm: Ja. Nou ja, en daar kan literatuur bij helpen, om die empathie...

Gijs: Dat hoop ik, dat hoop ik. En dat vind ik nog wel lastig. Ik heb denk ik in mijn boek beide kanten mooi en lelijk neerzet, juist om inderdaad voor die verbinding te zorgen. En toch hoor ik wel inderdaad mensen uit het westen die zeggen: haha, die Achterhoek die komt er niet zo mooi vanaf. En vandaag was ik in Hengelo, in Twente, en die zeiden van: ah ja, het is niet- ja, die activisten komen er niet zo mooi vanaf, hè? Dus het is toch- mensen zoeken toch hun eigen gelijk in plaats van... en zijn blind voor de lelijke kanten van hun kamp en letten vooral op de lelijke kanten van het andere kamp. Terwijl je in dit boek volgens mij allebei kunt vinden en je het precies zou kunnen omdraaien. Maar ja, je vraagt toch heel veel van een lezer, wil je dat van ze verwachten, soms. Maar goed, laten we daar niet te pessimistisch (lachend) over blijven.

Selm: Terug naar Bert, hè. Bert Natter. Hij had het over die middag dat jullie daar in die tuin zaten en dat jij daar monomaan achter je laptop zat. Kun je ons even terug naar dat moment meenemen?

Gijs: Ja, dat was heel fijn. Een keer per maand organiseert De Bezige Bij een schrijfdag, waar schrijvers zich op kunnen inschrijven, om dan met ik geloof maximaal tien of twaalf in een ruimte de hele dag aan het werk te gaan aan je eigen project. En dat was de eerste keer dat ik daarnaartoe ging. En daar was Bert ook, met zijn boezemvriend Ronald Giphart, Alma Mathijssen was er en nog een paar andere schrijvers en we begonnen met een rondje van wat ga je vandaag doen, nou ik ga bezig met een nieuw idee, dit en dat. Ik was eigenlijk echt bijna klaar, ik had mijn hele manuscript uitgeprint, die had ik al thuis helemaal doorgewerkt en ik moest daarvan nog de laatste zestig pagina's minutieus doorgaan en verbeteringen doorvoeren. Dus ik zei, bij het voorstelrondje: ik ben Gijs Wilbrink, ik ben bezig met mijn debuut en dat ga ik vandaag inleveren. En toen was het al van: wow (lachend), dus toen ik toch een uur nadat iedereen al aan het borrelen was naar buiten kwam en een beetje zo mijn vuist in de lucht gooide, kreeg ik wild applaus. Niemand wist wat ik had geschreven, maar in ieder geval dat ik iets had ingeleverd. Dat was enorm leuk, ja, dat is een mooie manier om het inleveren van je boek te vieren, zo.

Selm: Yes. En hij noemde jou monomaan, of op dat moment was je monomaan; typeert dat ook de schrijver Gijs Wilbrink?

Gijs: Weet ik niet. Uhm...

Selm: Want je hebt er acht jaar aan gewerkt. Hoe gaat dat dan?

Gijs: Nee, eigenlijk ben ik niet... misschien die dag wel. Maar dat is een zeldzame dag dat ik de hele dag aan mijn boek bezig ben geweest. Wat ik normaal doe, is eigenlijk de lat zeer

laag leggen, en ik probeer tweehonderdvijftig woorden per dag te schrijven. Je hebt schrijvers die doen er vijfhonderd of duizend of weet ik veel wat, maar ik kan gewoon niet zo lang blijven zitten. En ik sta daarvoor om zes uur 's ochtends op, eigenlijk sinds mijn zoontje, die stond altijd om zes uur op, dat heb ik een beetje van hem geleerd, maar inmiddels slaapt hij door en ben ik nooit gestopt met om zes uur opstaan. Dat heeft me gewoon een extra uur op de dag gegeven, waar ik heel dankbaar gebruik van maak. Dus tussen zes en zeven schrijf ik, en dan probeer ik tweehonderdvijftig woorden te schrijven. De helft van de tijd lukt dat, de helft van de tijd niet en dan moet ik van mezelf de rest van de ochtend nog door en als het dan nog niet lukt 's avonds nog een keertje door. Maar heel vaak schrijf ik een à twee uurtjes per dag en dan is dat genoeg. En het is ook genoeg om hongerig te blijven en de dag erna weer te gaan zitten. Want wat ik eerder had, dat ik bijvoorbeeld een hele dag ervoor uittrok en dan moest ik echt de halve dag weer inkomen, dan wist ik niet meer- dan begon ik te twifelen, en moest ik nou wel zus of zo. En door elke dag een beetje te schrijven, dat blijf ik er in ieder geval, dat werkt voor mij heel goed, en dan... Nee, dus in die zin is het vrij casual en bepaald niet monomaan. (lachend) Daarna ga ik gewoon mijn dag in, ja.

Selm: Je hebt die middag je boek verzonden. Nou, dan werd die opgemaakt, werd die gedrukt. Werd de eerste druk verkocht, werd de tweede druk verkocht. Het is een bestseller, het is een stampend succes. Wat doet dat met je?

Gijs: Ja, jeetje, uhm.. Heel veel. Het boek is nu vier maanden uit en het is nog steeds best wel een gekkenhuis. En dat is moeilijk om mentaal en emotioneel bij te benen. Dat is... er komt nog steeds veel op me af, en ik bevat het niet allemaal tegelijk. We zitten nu, terwijl we dit opnemen, middenin- of beginnen we aan de boekenweek, waarin ik ook weer elke avond op pad ben en mijn gezin weinig zie. Maar het zijn natuurlijk allemaal fantastisch mooie dingen. Ik mag dik en dik tevreden zijn met wat met dit boek gebeurt. Maar het mentale verwerken, daar loop ik af en toe nog een beetje mee achter. Dus ik ben ook een beetje voorzichtig bang voor een crash, als dit allemaal straks - over een paar weken, laten we zeggen - allemaal weer voorbij is. Nee, het is allemaal nieuw, het is allemaal overweldigend, het is allemaal mooi, maar soms ook heftig, dat is het allemaal, ja.

Selm: Hm. En moet je al nadenken over vertalingen, filmrechten? Het is natuurlijk ook waanzinnig filmisch.

Gijs: Dank je.

Selm: Het lijkt heel evident, dat het verfilmd wordt, dat er een adaptatie komt.

Gijs: Ja, dat lijkt me heel mooi. Daar zijn we met wat partijen heel voorzichtig over in gesprek, maar dat is allemaal nog heel heel pril en abstract. Dus ja, het lijkt me te gek, het lijkt me ook heel leuk om mee bezig te zijn. Ik voel me wel heel verantwoordelijk voor die regio. Er zijn wat fuck-ups geweest in Nederland, dat bijvoorbeeld Daan Schuurmans, een westerse acteur, die ging dan Twents praten in een film ofzo, dat het gewoon echt niet klopte, dus dat wil ik ook wel bewaken in zo'n geval. Maar het lijkt me mooi. Wat vertalingen betreft... er komt een Spaanse versie en in ieder geval ook een Duitse vertaling van *De beesten*, dus dat is heel cool.

Selm: Ah ja. En ben je al in contact met vertalers ook over hoe dan zo'n streektaal moet vertaald worden?

Gijs: Ja, ja, ik heb een verklarende woordenlijst aangeleverd (lacht) en de Duitse vertaler daar ben ik ook wel lekker mee aan het appen, van hoe zou je dit doen, hoe zou je dat doen.

Selm: Welke streek zou het dan zijn, in Duitsland?

Gijs: Ik denk...

(door elkaar)

Selm: Streektaal, bedoel ik dan, hè.

Gijs: Ja, ja, ik neem aan dat het gewoon zich hier afspeelt. Ja. Dat weet ik niet. Nou ja, het Achterhoeks dialect dat is onderdeel van het Nedersaksisch en dat is weer een streektaal die ook in een heel groot deel van Duitsland gesproken wordt. Allemaal met verbasteringen natuurlijk. Dus ik neem aan dat het in ieder geval een Nedersaksisch dialect zal worden en dat er dus ook eigenlijk niet zo gek veel aan veranderd hoeft te worden. Ik ben wel heel benieuwd wat de Spanjaarden ermee gaan doen.

Selm: Ja. Heb je daar al een idee bij?

Gijs: Nee, ik ben helemaal nog niet op de hoogte van Spaanse dialecten. Volgens mij komen ze er wel uit. Ik heb wel eens vertaalde Amerikaanse romans gelezen waarin een of andere Texaan in dialoog dan "alles goed, mien jong" zei, zeg maar (lacht) dat soort... ja, je pakt gewoon een Nederlands dialect wat dat betreft eigenlijk, en dan kom je er wel uit.

Selm: Het is nu nog heel hard rennen, straks moet je ook naar een volgende afspraak, heb je een volgend interview. Dat gaat voorlopig nog even door. Schrijven, vermoed ik, schiet er even bij in?

Gijs: Ja. Ik probeer het wel, ik ben ook wel bezig al aan een nieuwe roman, maar nog- het zit nog zeker niet in een dagelijkse routine dat ik daaraan kan werken, het is nu echt meer... als ik even twee, drie dagen niks te doen heb, vind ik in het midden van die drie dagen een uurtje om even met mijn hoofd bij die nieuwe roman te zitten. Bert Natter, nota bene, die zei op mijn boekpresentatie: "Begin morgen aan je volgende boek, want dat is je enige houvast de komende tijd." (lacht) En dat was een hele goeie tip, ergens wel, om gewoon in deze tumult van interviews en recensies en natuurlijk ook minder fraaie dingen die over het boek worden gezegd, dan is het wel fijn om te weten van: maar ik ben eigenlijk in mijn hoofd al met iets nieuws bezig.

Selm: Je had het aan het begin van dit gesprek over die voorzichtigheid, de voorzichtigheid, de stijl, dat je daar misschien verder in zou gaan. Is dat ook de opzet, of is dat ook wat je in je tweede boek gaat doen? Ga je dan echt voluit nog verder stilistisch experimenteren?

Gijs: Misschien. Vooralsnog niet, maar ik vind dat dat wel heel erg aan de personages is. Dat is het bij mijn voorbeelden wel heel erg. Als ik met een personage kom dat zo'n stem of

zo'n toon nodig heeft, omdat die een aparte manier van zich uitdrukken heeft, dan wil ik daar wel heel ver in gaan, ook ja. Ik ga niet een alwetende verteller opvoeren waarvan ik het leuk vind dat-ie gewoon heel gek praat, dat vind ik raar. Dus nee, het is aan de personages wat dat betreft.

Selm: En weet je al in welke tijd het zich afspeelt en welk weertype dominant zal zijn?

Gijs: Ja. Het idee waar ik nu mee bezig ben is rond de millenniumwisseling, dus we schuiven een paar jaar door vanaf *De beesten*. Weertype... ja, ik hou gewoon heel erg van de winter! (lacht) Ik weet niet, nee... dit is denk ik geen winterboek, helaas. Nee, er zit niet voor niks heel veel sneeuw in *De beesten*, ik hou daar enorm veel van, ja.

Selm: Gijs Wilbrink, ik wil je ontzettend bedanken. Wij zien elkaar in de lente, het spijt me, het is niet anders, de lente komt eraan, de winter is straks weer gedaan. Maar we zien elkaar op het Wintertuinfestival, dat is op 10 april en dan ga ik met jou in gesprek en ook nog met twee andere debutanten. Ik kijk er heel erg naar uit en dank voor dit gesprek.

Gijs: Dankjewel, ik kijk er ook heel erg naar uit. Tot dan!

Selm: Tot dan.

Voice-over #2: Bedankt voor het luisteren naar Radio Debuut. Deze vierde reeks van de podcast is opgenomen ter gelegenheid van het Wintertuinfestival, dat op 10 april 2023 in Doornroosje Nijmegen plaatsvindt. Kijk voor meer informatie in de shownotes en op wintertuinfestival.nl.

Voice-over: Dit was een podcast van Wintertuin, aangesloten bij De Nieuwe Oost. Volg ons via jouw favoriete podcastapp voor meer podcasts over verhalen, literatuur en schrijven. Tot de volgende keer!